

НОРМАТИВНІ ДОКУМЕНТИ

*Е. О. СРШОВА, Б. В. НИКИФОРУК,
Т. В. РОЗУМ*

ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК ХРОМАТОГРАФІЧНИХ ТЕРМІНІВ

Редколегія журналу продовжує (див. “Журнали Хроматографічного товариства” № 3–4 за 2002 р.) публікацію найбільш поширених у науково-практичній роботі термінів та визначень (українською і російською мовами), що використовуються у хроматографії, аналітичній хімії і супутніх науках. Терміни ґрунтуються на даних чинної в Україні нормативної документації.

Н	
67. Навантаження питоме (газохроматографічної) колонки Column specific loading Відношення дози до площі поперечного перерізу газохроматографічної колонки	Удельная нагрузка (газохроматографической) колонки Отношение дозы к площади поперечного сечения газохроматографической колонки
68. Насадка (газохроматографічної) колонки Column packing Дисперсний сорбент, яким заповнена насадкова газохроматографічна колонка	Насадка (газохроматографической) колонки Дисперсный сорбент, которым заполнена насадочная газохроматографическая колонка
69. Насичення сорбенту Стан, за якого сорбована кількість речовини не зростає зі збільшенням її концентрації у газовій або рідкій фазі	Насыщение сорбента Состояние, при котором сорбированное количество вещества не увеличивается при увеличении его концентрации в газовой или жидкой фазе

О

70. Об'єм газовий позаколонковий Off-column gas volume Сумарний об'єм усіх елементів газового хроматографа, через які проходить газ-носії, вміщених між місцем введення проби і чутливим елементом детектора, за винятком об'єму газової фази в колонці	Объем газовый внеколоночный Суммарный объем всех элементов газового хроматографа, через которые проходит газ-носитель, заключенных между местом ввода пробы и чувствительным элементом детектора, за вычетом объема газовой фазы в колонке
71. Об'єм газової фази у (газохроматографічній) колонці Column gas volume Частина об'єму колонки, не зайнята матеріалом сорбенту	Объем газовой фазы в (газохроматографической) колонке Часть объема колонки, не занятая материалом сорбента
72. Об'єм (газохроматографічний) утримуваний питомий абсолютний Питомий утримуваний газохроматографічний об'єм, приведений до температури 273,15 К	Объем (газохроматографический) удерживаемый удельный абсолютный Удельный удерживаемый газохроматографический объем, приведенный к температуре 273,15 К
73. Об'єм (газохроматографічний) утримуваний Retention volume Об'єм газу-носія, що проходить через газохроматографічну колонку за період від моменту введення проби до моменту виходу з колонки досліджуваної речовини максимальної концентрації, виміряний за температури й тиску на виході колонки	Объем (газохроматографический) удерживаемый Объем газа-носителя, прошедшего через газохроматографическую колонку от момента ввода пробы до момента выхода определяемого вещества максимальной концентрации, измеренный при температуре и давлении на выходе колонки

74. Об'єм (газохроматографічний) утримуваний виправлений Adjusted retention volume Різниця між об'ємами утримування речовини, що визначається, і несорбованої речовини	Объем (газохроматографический) удерживания приведенный Объем газа-носителя, прошедшего через газохроматографическую колонку от момента выхода несор- бирующегося вещества максималь- ной концентрации до момента выхода определяемого вещества
75. Об'єм (газохроматографічний) утримуваний нормалізований Net retention volume Приведений об'єм утримуваної ре- човини, перерахований на стандартні умови (температуру 273,15 К, тиск 10550 Па)	Объем (газохроматографический) удерживаемый нормализованный Приведенный объем удерживаемо- го вещества, пересчитанный на стандартные условия (температуру 273,15 К, давление 10550 Па)
76. Об'єм газохроматографічний) утримуваний питомий Specific retention volume Відношення утримуваного газохроматографічного об'єму до маси нерухомої рідкої фази у газохроматографічній колонці	Объем (газохроматографический) удерживаемый удельный Отношение удерживаемого газо- хроматографического объема к массе неподвижной жидкой фазы в газохроматографической колонке
77. Об'єм (газохроматографічний) утримуваний ефективний Corrected retention volume Приведений об'єм утримуваної речовини, визначений з урахуванням перепаду тиску на колонці	Объем (газохроматографический) удер- живаемый эффективный Приведенный удерживаемый объем, соответствующий значению градиента давления на газохрома- тографической колонке

78. Об'єм рідкої (нерухомої) фази в (газохроматографічній) колонці Liquid phase volume in a column Об'єм рідкої нерухомої фази, що міститься в сорбенті, яким заповнена колонка, або на стінках капілярної колонки, при хроматографічному процесі	Объем жидкой (неподвижной) фазы в (газохроматографической) колонке Объем жидкой (неподвижной) фазы, содержащейся в сорбенте, находящемся в колонке или на стенках капиллярной колонки, при хроматографическом процессе
79. Основа тверда Solid support Тверде тіло, адсорбційними властивостями якого можна в першому наближенні знехтувати і яке використовують як основу для шару рідкої фази або адсорбенту	Носитель твердый Твердое вещество, служащее носителем неподвижной фазы
П	
80. Параметр (хроматографічного) піка Peak parameter Кількісна характеристика хроматографічного піка, пропорційна кількості відповідної піку речовини в пробі <i>Примітка.</i> Як параметри можуть бути використані: висота піка, площа піка або добуток висоти піка на час утримування	Параметр (хроматографического) пика Количественная характеристика хроматографического пика, пропорциональная количеству соответствующего пика вещества в пробе <i>Примечание.</i> В качестве параметров могут быть использованы: высота пика, площадь пика или произведение высоты пика на время удерживания
81. Парогенератор Vapor generator Вузол газового хроматографа або окремих пристрій, призначений для одержання рухомої фази під час реалізації процесу флюїдної хроматографії	Парогенератор Узел газового хроматографа или отдельное устройство, предназначенное для создания подвижной фазы при осуществлении процесса флюидной хроматографии

82. Переріз (газохроматографіч-ної) колонки вільний Column free section Частина поперечного перерізу колонки, не зайнята матеріалом сорбенту	Сечение (газохроматографиче-ской) колонки свободное Часть поперечного сечения колонки, не занятая материалом сорбента
83. Питома максимальна споживана потужність Відношення максимальної споживаної потужності до сумарного внутрішнього об'єму термостатовуваних об'єктів	Удельная максимальная потребляемая мощность Отношение максимальной потребляемой мощности к суммарному внутреннему объему термостатируемых объектов
84. Питома маса Відношення маси хроматографа без урахування засобів обробки та вторинних приладів до сумарного внутрішнього об'єму термостатовуваних об'єктів	Удельная масса Отношение массы хроматографа без учета средств обработки и вторичных приборов к суммарному внутреннему объему термостатируемых объектов
85. Пік мас-спектрометра Mass spectrum peak Умовне відображення розподілу іонів з однаковими або близькими значеннями мас, що отримані при реєстрації мас-спектра	Пик масс-спектрометра Условное отображение распределения ионов с одинаковыми или близкими значениями масс, полученное при регистрации масс-спектра
86. Пік (хроматографічний) Відрізок хроматограми, який відповідає періоду проходження через диференційний детектор компонента або групи компонентів розділюваної суміші	Пик (хроматографический) Графическое изображение зависимости величины, пропорциональной мгновенному количеству определяемого вещества, от времени на выходе колонки или в другой точке, где производится измерение

87. Площа (хроматографічного) піка Peak area Площа фігури, обмеженої контуром хроматографічного піка і лінією, отриманою інтерполяцією базової лінії на відрізку між точками, які відповідають початку та кінцю піка	Площадь (хроматографического) пика Площадь фигуры, ограниченной контуром хроматографического пика и линией, проведенной путем интерполяции базовой линии в пределах между точками, соответствующими началу и концу пика
88. Поверхня дисперсного сорбенту питома Sorbent specific surface Площа поверхні дисперсного сорбенту, яка припадає на одиницю його маси	Поверхность дисперсного сорбента удельная Площадь поверхности дисперсного сорбента, приходящаяся на единицу его массы
89. Попіг визначення Measurement threshold Мінімальна кількість конкретної речовини, що піддається кількісному визначенню із заданою довірчою ймовірністю	Порог определения Минимальное количество конкретного вещества, доступное количественному определению с заданной доверительной вероятностью
90. Попіг детектування Detected threshold Мінімальна кількість конкретної речовини, що піддається виявленню конкретним детектором	Порог детектирования Минимальное количество конкретного вещества, доступное обнаружению конкретным детектором
91. Попіг чутливості мас-спектрометра Sensitivity limit of mass spectrometer Мінімальне абсолютна або відносна кількість компонента у досліджуваній речовині, яка може бути визначена при відношенні сигнал–шум, що задається	Порог чувствительности масс-спектрометра Минимальное абсолютное или относительное количество компонента в исследуемом веществе, которое может быть определено при задаваемом отношении сигнал–шум

92. Приймач іонів мас-спектрометра Mass spectrometer ion collector Частина мас-спектрометра, що призначена для уловлювання розділених пучків або пакетів іонів	Приемник ионов масс-спектрометра Часть масс-спектрометра, предназначенная для улавливания разделенных пучков или пакетов ионов
93. Похибка приладу за довжиною хвилі або хвильовим числом Відповідність показників приладу за спектральною шкалою дійсним значенням довжин хвиль (хвильових чисел)	Погрешность прибора по длине волны или волновому числу Соответствие показаний прибора по спектральной шкале действительным значениям длин волн (волновых чисел)
Р	
94. Режим роботи мас-спектрометра динамічний Dynamic mode of mass spectrometer operation Режим роботи мас-спектрометра при безперервному відкачуванні аналізатора та джерела іонів	Режим работы масс-спектрометра динамический Режим работы масс-спектрометра при непрерывной откачке анализатора и источника ионов
95. Режим роботи мас-спектрометра статистичний Static mode of mass spectrometer operation Режим роботи мас-спектрометра при перекритому відкачуванні аналізатора та джерела іонів	Режим работы масс-спектрометра статистический Режим работы масс-спектрометра при перекрытой откачке анализатора и источника ионов
96. Рівень автоматизації Насиченість хроматографа засобами управління процесом аналізу та обробки інформації. Виражається як відношення числа реалізованих функцій до загальної кількості функцій	Уровень автоматизации Насыщенность хроматографа устройствами управления процессом анализа и обработки информации. Выражается как отношение числа реализованных функций к общему числу функций

97. Рівень методичного забезпечення Насиченість хроматографа допоміжними засобами, які розширюють галузь застосування хроматографа, його можливості розділення та ідентифікування компонентів. Визначається як відношення числа реалізованих функцій до загальної кількості функцій	Уровень методического обеспечения Насыщенность хроматографа дополнительными устройствами, расширяющими область применения хроматографа, его возможности разделения смесей и идентификации компонентов. Определяется как отношение числа реализованных функций к общему числу функций
98. Роздільна здатність мас-спектрометра Mass spectrometer resolution Величина, що характеризує здатність мас-спектрометра розділювати іони, що близькі за масами	Разрешающая способность масс-спектрометра Величина, характеризующая способность масс-спектрометра разделять ионы, близкие по массам
С	
99. Система введення проби мас-спектрометра Mass spectrometer inlet system Пристрій, що призначений для підготовки та введення проби у джерело іонів	Система ввода пробы масс-спектрометра Устройство, предназначенное для подготовки и введения пробы в источник ионов
100. Система (газохроматографічного) детектування Detection system Сукупність елементів газового хроматографа, призначена для виявлення, вимірювання і реєстрації складу і властивостей газової суміші, що виходить із газохроматографічної колонки	Система (газохроматографического) детектирования Измерительная цепь газового хроматографа, предназначенная для измерения и/или регистрации состава и свойства газовых смесей на выходе из газохроматографической колонки

101. Система рециклу газу-носія Carrier gas recycling system Система, призначена для повернення газу-носія в технологічний процес препаративної хроматографії, яка складається з пристроїв для очищення газу-носія, що виходить із уловлювачів, від залишків компонентів хроматографованої суміші, підвищення тиску очищеного газу-носія і підживлення системи газом-носієм із зовнішнього джерела для компенсації його втрат	Система рецикла газа-носителя Система возврата газа-носителя в технологический процесс препаративной хроматографии, состоящая из устройств для очистки газа-носителя, выходящего из ловушек, от остаточных количеств компонентов хроматографируемой смеси, повышения давления очищенного газа-носителя и подпитки системы газом-носителем из внешнего источника для компенсации его потерь
102. Система ресстрації мас-спектрометра Measuring and detecting system of mass spectrometer Пристрій, що призначений для вимірювання та запису іонних токів	Система регистрации масс-спектрометра Устройство, предназначенное для измерения и записи ионных токов
103. Спектральний діапазон вимірювань Область (зона) довжин хвиль, у межах якої нормовані допустимі похибки спектрального приладу	Спектральный диапазон измерений Область длин волн, в пределах которой нормированы допускаемые погрешности спектрального прибора
104. Сорбат Речовина, яка поглинається із газоподібної або рідкої фази у процесі сорбції	Сорбат Вещество, поглощаемое из газовой или жидкой фазы в процессе сорбции
105. Сорбент Речовина-поглинач у процесі сорбції	Сорбент Вещество-поглотитель в процессе сорбции

106. Сорбент дисперсний Disperse sorbent Сорбент у вигляді зерен адсорбенту або твердої основи з нанесеною на неї рідкою нерухомою фазою	Сорбент дисперсный Сорбент в виде зерен адсорбента или твердого носителя с нанесенной на него жидкой неподвижной фазой
107. Сорбція Поглинання газів, парів чи розчинених речовин твердими або рідкими поглиначами	Сорбция Поглощение газов, паров или растворенных веществ твердыми или жидкими поглотителями
108. Ступінь повноти газохроматографічного розділення Безрозмірна розрахункова величина, що характеризує якість розділення двох речовин при взаємному перекриванні піків на хроматограмі та яка розрахована на основі висоти мінімуму між ними	Степень полноты газохроматографического разделения Безразмерная расчетная величина, характеризующая качество разделения двух веществ при взаимном перекрывании пиков на хроматограмме и рассчитываемая на основе высоты минимума между ними
109. Ступінь (газохроматографічного) розділення Resolution Безрозмірна розрахункова величина, що характеризує якість розділення двох речовин і дорівнює відношенню різниці тривалості їхнього утримування до суми ширин піків, виміряних на середині їхніх висот	Степень (газохроматографического) разделения Безразмерная расчетная величина, характеризующая качество разделения двух веществ и равная отношению разности их времен удерживания (или расстояний удерживания по хроматограмме) к сумме ширин пиков, измеренных на половине их высот

110. Суміш градувальна Calibration mixture Суміш відомого складу, яка використовується для визначення градувальної характеристики хроматографа за одним чи кількома компонентами	Смесь градуировочная Смесь известного состава, применяемая для определения градуировочной характеристики хроматографа по одному или нескольким ее компонентам
---	--

*ВАТ "Український науково-дослідний інститут
спеціальних видів друку"
02156, м. Київ, вул. Кіото, 25*

*Отримано
22.07.2003.*